

Amsterdam, 23 februari 2017

Aan Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit
Postbus 19121
1000 GC Amsterdam

Onderwerp: definitieve versie nadere gronden bezwaar besluit College van Bestuur
Universiteit Leiden met betrekking tot formele klacht/melding rapport 'Etnisch profileren
in Den Haag? Een verkennend onderzoek naar beslissingen en opvattingen op straat' van
de Universiteit Leiden

Geachte Mw./Dhr.,

Op 28 april 2016 hebben wij mevr. I.M. Tieken-Boon van Ostade van de Universiteit van
Leiden een bericht gestuurd over de integriteitskwesitie die wij constateerden na
uitgebreid onderzoek. Ik heb op deze melding geen antwoord ontvangen.

Op 31 mei 2016 heb ik een formele klacht gestuurd aan de Integriteitscommissie van de
Universiteit van Leiden. Hierop heb ik op 7 juni 2016 een aanvulling gestuurd. Op 29 juni
2016 heb ik deze klacht ook gestuurd naar het landelijk orgaan wetenschappelijke
integriteit.

Op 29 juni 2016 bevestigt de Universiteit van Leiden mijn klacht van 31 mei 2016. De
Universiteit van Leiden vraagt in een schrijven van 7 juli 2016, een maand na de
ontvangstbevestiging, om verduidelijking.

Op 13 juli 2016 stuur ik mijn antwoorden op vragen van de Universiteit van Leiden.

Op 1 september 2016 krijg ik het verweerschrift van mevrouw van der Leun, dat
gedateerd is op 23 augustus 2016.

Op 7 september 2016 stuurt de Universiteit van Leiden mij een brief over verhinderdata
van de hoorzitting. Ik antwoord op 14 september 2016.

Ik geef aan dat ik tot 15 november 2016 verhinderd ben.

De Universiteit van Leiden wil niet wachten tot na 15 november 2016 en schrijft zij mij in
een brief van 29 september 2016.

Op 12 oktober 2016 stuur ik aanvullende informatie als reactie op het verweerschrift van
mevr. van der Leun.

In mijn afwezigheid stuurt de Universiteit van Leiden mij een brief over een hoorzitting
op 23 november 2016. Ik meld mij de dag ervoor af in verband met persoonlijke
omstandigheden.

Op 5 december 2016 stelt de commissie integriteitszaken een advies op dat zij naar het
College van Bestuur stuurt.

Op 15 december 2016 neemt het College van Bestuur dit advies van de commissie integriteitszaken over en stuurt dit naar mij op.

Ik teken bezwaar aan tegen het besluit van het College van Bestuur van 15 december 2016.

De nadere gronden van bezwaar.

Al mijn klachten grijpen natuurlijk op elkaar in. Centraal staat dat er afspraken zijn gemaakt over vraagstelling en conclusies en nu naar aanleiding van het verslag van de commissie blijkt ook de formulering. Tevens is de hoofdonderzoeker lid geweest van de adviesraad van de Haagse politie en onderhandelde zij over een convenant met die politie eenheid. Beide zaken Dit staat niet in het rapport en roept vragen op over de wetenschappelijke integriteit. Hier hangt samen dat er voor het rapport geen onderzoek is verricht. Het rapport is gebaseerd op twee scripties die geheim zijn, maar beide zijn gedeeld met de politie en een heeft meegedaan aan een scriptie prijs. De onderzoekers hebben deze achtergrond van het onderzoek verzwegen. Tevens is in de tekst niet vermeld welke passages uit de scripties komen of welke conclusies gebaseerd zijn op welk deel van de scripties. Het rapport spreekt van een verkennend onderzoek. In de politiek is plots de term verdiepende analyse gebruikt. Welke verkenning, welk onderzoek, welke verdieping en welke analyse er heeft plaatsgevonden, is niet duidelijk. Scheiding tussen scripties die voor intern gebruik waren en het rapport is niet helder. Tevens roept dit de vraag op wie verantwoordelijk is voor de opschaling van twee scripties voor intern gebruik naar een nationaal onderzoek met politieke implicaties. Daarnaast heb ik diverse klachten geformuleerd over het onderzoek zelf. Daarbij gaat het om het feit dat onduidelijk is hoe de politiecontroles zijn beoordeeld. De onderzoekers zeggen dat er 'een jurist aan boord was' maar bij het observatieonderzoek staat dat er niet gekeken is naar de bevoegdheden op basis waarvan de politieagenten mensen staande hielden. De relatie tussen studenten, onderzoekers en de politie is niet duidelijk. Ook de interviews zowel op straat als van agenten roepen vragen op. De onderzoekers schrijven wel dat ze met 'een korrel zout' moeten worden genomen, maar er worden wel conclusies geformuleerd waarbij niet duidelijk staat dat de data twijfelachtig is. Wat dit voor het onderzoek en de data betekent, is niet duidelijk. De data is ook geheim. Naast vraagtekens bij het onderzoek is er ook de vraag waarom in publieke optredens de onderzoekers niet helder en duidelijk zijn geweest over de afspraken, de totstandkoming, de basis en de methodologie van het onderzoek, zeker bij een onderzoek dat zowel op lokaal als op nationaal niveau is gebruikt.

Mijn Klacht 1. De onderzoekers hebben voorafgaande aan het onderzoek afspraken gemaakt over de conclusies van het onderzoek. De politie spreekt van afbreukrisico en het vermijden van het gebruik van discriminatie door de politie.

De commissie neemt mijn klacht over.

De commissie wijst mijn klacht af, gaat echter met geen woord in op de door mij aangehaalde documenten ten aanzien van afbreukrisico en de angst voor discriminatie. Dit zijn documenten van het Overleg Korpsdirectie van de Haagse politie. De afspraken gaan duidelijk over de mogelijke uitkomst van het onderzoek. In combinatie met het gebrek aan transparantie is voor buitenstaanders en andere wetenschappers niet concluderen welke invloed die afspraken hebben gehad op het onderzoek. Daarnaast hebben de onderzoekers in hun rapport geen melding gemaakt van deze afspraken, dat alleen al roept vragen op over de wetenschappelijke integriteit. Daarnaast blijkt ook dat de onderzoekers in onderhandeling waren over een convenant met de Haagse politie. Dit is ook niet vermeld in het rapport en is wel degelijk van invloed op de mogelijke uitkomsten van het rapport. Aan de commissie heb ik ook aangegeven dat er sprake was van onderhandelingen met de Haagse politie in dezelfde periode dat het onderzoek plaatsvond. De commissie gaat niet in op het convenant. Tevens heb ik aangegeven dat de hoofdonderzoeker naast afspraken en een convenant ook nog zitting had in de adviesraad van de politie Haaglanden. De commissie gaat ook niet in op deze observatie van mij terwijl dit duidelijk in strijd met de Gedragscode (Mogelijke schijn van belangenverstrengeling wordt altijd vermeden dan wel vermeld in publicaties). Ik ben van mening dat de commissie in het geheel niet gekeken heeft naar de onderbouwing van mijn klacht, hoewel zij zegt dat ze de e-mails heeft gelezen moet ik constateren dat zij die eenzijdig heeft geïnterpreteerd en doordat zij zowel het convenant als het lidmaatschap van de adviesraad niet heeft meegenomen in haar besluit, blijkt duidelijk dat de commissie vooringenomen is om de onderzoekers vrijuit te laten gaan.

Nog een aantal opmerkingen over de commissie en de eerste klacht.

- De commissie gaat in het geheel niet in op de opmerkingen die ik maak over afbreukrisico en discriminatie. Het is duidelijk dat de commissie daarmee deze klacht onvolledig heeft behandeld.
- De commissie zegt nu dat er afspraken zijn gemaakt over vertrouwelijkheid, anonimiteit en zorgvuldigheid van formuleren. Dit is niet wat er tot nu toe door de onderzoekers is gemeld. Tot op heden ging het om anonimiteit, wat op zich logisch. Commissie zegt nu dat er ook afspraken zijn gemaakt over vertrouwelijkheid en zorgvuldigheid van formuleren. De afspraken gaan dus nog verder dan anonimiteit. Vertrouwelijkheid en zorgvuldig formuleren lezen als een duidelijke invloed van de Haagse politie op het uiteindelijke resultaat. In het onderzoek zijn deze afspraken niet gemeld. Dit is duidelijk een integriteit schending. Hoe onafhankelijk zijn de conclusies als niet duidelijk van wie de formulering is en/of welke afspraken over formulering zijn gemaakt. De commissie stelt dat er een concept rapport is overlegd en dat er geen wijzigingen zijn geweest, maar ten eerste is dit conceptrapport niet openbaar, ten tweede waarom zijn er dan formuleringsafspraken gemaakt.
- Vervolgens stelt de commissie dat "formulering moet zorgvuldig gekozen worden, omdat vraagstelling beantwoording kan beïnvloeden." Ik moet toegeven dat ik het niet meer volg. De onderzoekers maken afspraken met de politie, zitten in de adviesraad, onderhandelen over een convenant en maken afspraken over anonimiteit, vertrouwelijk en de formulering van het onderzoek. En tevens maakt de onderzoeker afspraken over de vraagstelling en de conclusies, afbreukrisico en discriminatie niet vermelden. Tevens

vermelden de onderzoekers hiervan niets in hun rapport en er zou niets aan de hand zijn? Ik moet toegeven tegen zoveel integriteitsschending kan ik niet op.

- Vervolgens verwijst de commissie naar correspondentie tussen onderzoekers en politie, correspondentie die ik heb aangegeven, wat correspondentie is van de politieleiding.

Het weglaten van namen van individuele agenten is gebruikelijk bij wetenschappelijk onderzoek naar de politie, dit wordt door de politie altijd toegepast. Een medewerker van de politie Haaglanden bevestigt dit ook in een mededeling aan OKD (Overleg Korpsdirectie Haagse politie) van 14 november 2011: "Afbreukrisico kan zijn dat het de aandacht kan vestigen op (mogelijke) discriminatie door de politie. Om die reden zal vooraf goed doorgesproken moeten worden met het Criminologisch Instituut wat de insteek is van het onderzoek: mcv of discriminatie. Op basis daarvan kan dan ook besloten worden of dit onderzoek naast de gebruikelijke anonimisering van personen ook anonimisering van het korps vereist." Naast "de gebruikelijke anonimisering van personen" staat in deze mededeling dat de korpsdirectie aandringt op anonimisering van het korps.

Ten tweede wordt in een email van dezelfde dag het onderwerp de anonimisering van het korps opnieuw genoemd en tevens verwezen naar de angst voor het noemen van discriminatie door de Haagse politie. "Maar in sommige gevallen wordt ook afgesproken dat het korps niet bij name genoemd wordt. Daarover moet van te voren een besluit worden genomen. Mag het korps wel genoemd worden, dan is het risico dat in de krant komt te staan: politie Den Haag discrimineert, at dan niet meer of minder dan politie Amsterdam."

In het Overleg Korpsdirectie van de Haagse politie van 27 december 2011 wordt het "onderzoek interactie politie —jonge allochtone (vs. autochtone) burger " behandeld. Bij het kopje risico staat in de notulen van het overleg: "Afbreukrisico kan zijn dat het de aandacht kan vestigen op (mogelijke) discriminatie door de politie. Dit risico is met prof. Van der Leun besproken. Zij begrijpt de onwenselijkheid hiervan en heeft aangegeven dat zij dit punt expliciet zal bespreken met de studenten en dat ze hierop zal letten bij de tussentijdse besprekingen van de (concept-)scripties. Het is niet de bedoeling van het onderzoek om een vergelijking te maken tussen politie Amsterdam-Amstelland en politie Haaglanden."

Tot slot komen de antwoorden van het College niet overeen met recente uitspraken van professor van der Leun van de Universiteit van Leiden in de media. In het NRC Handelsblad van 30 april 2016 wordt haar reactie gevraagd ten aanzien van het gebruik van het woord afbreukrisico: "Ze ontkent dat ze met de politie heeft gesproken over een mogelijk 'afbreukrisico'. 'In de gesprekken met de politie heb ik dat woord nooit gehoord', zegt ze. De hoogleraar vermoedt dat de politie haar in interne correspondentie woorden in de mond heeft gelegd die zij nooit heeft uitgesproken," aldus het NRC artikel.

afspraken

Buro Jansen en Janssen concludeert uit via de WOB van de politie verkregen stukken dat de Universiteit van Leiden en de politie Haaglanden voorafgaande aan het onderzoek afspraken hebben gemaakt om afbreukrisico voor de politie Haaglanden te voorkomen. Wij baseren ons hierbij op meerdere stukken afkomstig van de politie Haaglanden:

- Een medewerker van de politie Haaglanden schrijft in een mededeling aan OKD (Overleg Korpsdirectie Haagse politie) van 14 november 2011: “Afbreukrisico kan zijn dat het de aandacht kan vestigen op (mogelijke) discriminatie door de politie. Om die reden zal vooraf goed doorgesproken moeten worden met het Criminologisch Instituut wat de insteek is van het onderzoek: mcv of discriminatie. Op basis daarvan kan dan ook besloten worden of dit onderzoek naast de gebruikelijke anonimisering van personen ook anonimisering van het korps vereist.”
- In een email van dezelfde dag het onderwerp wordt de anonimisering van het korps opnieuw genoemd en tevens verwezen naar de angst voor het noemen van discriminatie door de Haagse politie. “Maar in sommige gevallen wordt ook afgesproken dat het korps niet bij name genoemd wordt. Daarover moet van te voren een besluit worden genomen. Mag het korps wel genoemd worden, dan is het risico dat in de krant komt te staan: politie Den Haag discrimineert, al dan niet meer of minder dan politie Amsterdam.”
- In het Overleg Korpsdirectie van de Haagse politie van 27 december 2011 wordt het “onderzoek interactie politie jonge allochtone (vs. autochtone) burger “ behandeld. Bij het kopje risico vermelden de notulen van het overleg: “Afbreukrisico kan zijn dat het de aandacht kan vestigen op (mogelijke) discriminatie door de politie. Dit risico is met prof. Van der Leun besproken. Zij begrijpt de onwenselijkheid hiervan en heeft aangegeven dat zij dit punt expliciet zal bespreken met de studenten en dat ze hierop zal letten bij de tussentijdse besprekingen van de (concept)scripties. Het is niet de bedoeling van het onderzoek om een vergelijking te maken tussen politie Amsterdam Amstelland en politie Haaglanden.

Bovengenoemde afspraken zijn evident in strijd met het beginsel van onafhankelijkheid. En daarnaast in strijd met beginselen van betrouwbaarheid en controleerbaarheid. Wij schreven hierover in april 2016:

De UvL heeft – behoudens het bij de politie Haaglanden in 2011 ingediende onderzoeksvoorstel – geen documenten openbaar gemaakt. De UvL weigert de twee scripties openbaar te maken, alsmede het onderliggende onderzoeksmateriaal. Door het niet openbaar maken van de twee scripties is het niet mogelijk om de inhoud van het Leidse rapport ermee te vergelijken. Het blijft hiermee onder meer onduidelijk in hoeverre de onderzoeksvragen van de scripties overeenkomen met de in het Leidse rapport van 2014 gehanteerde onderzoeksvragen. Met het niet openbaar maken van het onderliggende onderzoeksmateriaal blijft het onduidelijk in hoeverre de gemaakte afspraken tot aanpassingen van de scripties door Van der Leun hebben geleid, welke onderzoeksresultaten en bevindingen mogelijk niet, of in aangepaste vorm, in de scripties - en later in het Leidse rapport - zijn opgenomen.

Van der Leun gaat in haar reactie van 23 augustus 2016 summier in op het bestaan van afspraken. Zij stelt alleen: “De afspraken waren vooral praktisch van aard en betroffen onder andere het garanderen van de anonimiteit van de respondenten.” en “betroffen nooit de inhoud of conclusies van het onderzoek”.

Het antwoord is weinig overtuigend. Het is ons bekend dat anonimisering van individuele agenten gebruikelijk is bij wetenschappelijk onderzoek. Wij baseren ons echter op meerdere stukken van de politie Haaglanden, volgens welke er wel degelijk afspraken zijn gemaakt over de inhoud en conclusies van het onderzoek. Van der Leun negeert in haar reactie de inhoud van onze bronnen. Er bestaat volgens ons echter geen aanleiding om deze bronnen van de politie Haaglanden niet als

betrouwbare informatie te beschouwen. Indien Van der Leun van oordeel is dat de door ons aangehaalde bronnen onbetrouwbaar zijn, dient zij dit ten minste te motiveren.

Van der Leun stelt in haar reactie wel: *“De politie heeft zoals gebruikelijk bij meewerkende organisaties, aan het einde van het traject de gelegenheid gekregen de tekst na te lezen op eventuele feitelijke onjuistheden. Daar kwamen geen opmerkingen op van de zijde van de politie.”*

Hiermee creëert zij nieuwe onduidelijkheid, en is er op twee punten sprake van verwijtbare onzorgvuldigheden:

- In het rapport wordt niet vermeldt dat de politie Haaglanden de gelegenheid heeft gekregen om de tekst na te lezen op feitelijke onjuistheden.
- Van der Leun maakt niet duidelijk wanneer de politie de gelegenheid heeft gekregen om de tekst te lezen. ‘Het einde van het traject’ kan verwijzen naar de afrondingsfase van de scripties in 2013, of naar de afrondingsfase van het rapport in 2014, maar zij specificeert dit niet.

Verhouding tussen opdrachtgever en uitvoerder

Van der Leun geeft beperkt inzicht in de verhouding tussen uitvoerder en opdrachtgever. Dit is in strijd met het beginsel van onafhankelijkheid (Altijd is duidelijk gemaakt wat de verhouding is van de uitvoerder tot de opdrachtgever, bijvoorbeeld wanneer adviseurschappen of andere verbindingen bestaan. Mogelijke schijn van belangenverstrengeling wordt altijd vermeden dan wel vermeld in publicaties.) en een verwijtbare onzorgvuldigheid.

Niet ter discussie staat dat de Universiteit van Leiden in 2011 de politie Haaglanden benaderde met een onderzoeksvoorstel en destijds initiatiefnemer was van het onderzoek. Het primaire doel was destijds het schrijven van twee scripties. Het schrijven van wetenschappelijke artikelen was mogelijk, na overleg tussen de Universiteit van Leiden en de politie Haaglanden.

In 2013 is besloten om het bestaande scriptieonderzoek om te vormen tot een publiek toegankelijk onderzoek. Van der Leun maakt niet duidelijk wanneer dit is besloten, wie hiertoe het initiatief nam, en welke partijen dit hebben besloten.

- Het rapport maakt niet duidelijk wie in oktober 2013 het initiatief heeft genomen om het bestaande onderzoek om te vormen tot een openbaar onderzoek. Het rapport stelt hierover alleen: *“Toen er enige tijd na afronding van het veldwerk aandacht voor kwam in de media en lokale politiek hebben de onderzoekers afgesproken met de Gemeente Den Haag om de resultaten niet alleen voor wetenschappelijke artikelen te gebruiken, zoals aanvankelijk beoogd, maar om ook het voorliggende rapport te schrijven”.*

Volgens het rapport heeft de Universiteit van Leiden dus met de Gemeente Den Haag afgesproken om een openbaar rapport te schrijven. Het rapport maakt echter niet duidelijk wanneer deze afspraken precies zijn gemaakt: de aanduiding ‘enige tijd na afronding van het veldwerk’ is erg ruim aangezien het veldwerk al in 2012 was afgerond.

Het rapport maakt niet duidelijk wie het initiatief hiertoe heeft genomen.

Het rapport maakt niet duidelijk wie de opdrachtgever was voor het schrijven van een openbaar rapport.

- Het rapport maakt melding van overleg tussen de Universiteit van Leiden en de Gemeente Den Haag. Het rapport maakt echter geen melding van overleg met de politie Haaglanden. Dit is opmerkelijk omdat in 2011 was afgesproken dat het schrijven van (openbare) wetenschappelijke artikelen pas plaats kon vinden na overleg met de politie Haaglanden.
- In ons schrijven van 31 mei 2016 stellen wij de vraag wie het initiatief nam om het bestaande onderzoek op te schalen tot een publiek toegankelijk onderzoek. Van der Leun beantwoordt deze vraag in haar reactie niet. Zij stelt alleen: “De politie was ook geen initiatiefnemer of opdrachtgever van het onderzoek”. Dit is correct voor wat betreft 2011. Van der Leun maakt echter niet duidelijk wie in 2013 het initiatief nam tot het schrijven van een publiek rapport en wie opdrachtgever was van het rapport.

Wij constateren dat Van der Leun bij voortduring geen antwoord geeft op een eenvoudige vraag over wanneer er door wie besloten is om het bestaande scriptie onderzoek om te vormen tot een openbaar rapport en wie hiervoor het initiatief nam.

Het lijkt ons aannemelijk dat circa oktober 2013 overleg heeft plaatsgevonden tussen de Universiteit van Leiden en de politie Haaglanden over het omvormen van het scriptieonderzoek tot een openbaar rapport, maar het rapport meldt hier niets over. In mei 2016 schreven wij hierover:

Op 28 oktober 2013 - de dag voor het verschijnen van het Amnesty-rapport - meldt Henk van Essen, lid van de korpsleiding van de Nationale Politie, in Nieuwsuur namelijk dat er een onderzoek van de UvL gaande is naar discriminatie onder Haagse politiemensen. De vraag die zich hier opdringt is: Hoe weet hij dat, en waarom zegt hij dit?

Van Essen was in het verleden korpschef van de politie Haaglanden en kan zich het onderzoek door de UvL wellicht herinneren, aangezien hij hier als lid van de korpsleiding in 2011 toestemming voor gaf. Hij weet dan echter ook dat het Leidse onderzoek volgens de in 2011 gemaakte afspraken primair voor interne doeleinden bestemd was. Dit maakt de uitspraken van Van Essen saillant. Op 28 oktober 2013 is er namelijk helemaal geen onderzoek gaande: de twee Leidse studenten hebben hun veldwerk en hun scripties inmiddels al afgerond. Dit duidt erop dat de Nationale Politie en de UvL inmiddels (al voor 28 oktober 2013) nieuwe afspraken hebben gemaakt, als gevolg waarvan Van Essen het Leidse onderzoek nu publiekelijk kan noemen. De Nationale Politie wil naar het Leidse onderzoek verwijzen in haar reactie op het Amnesty rapport en de UvL gaat hiermee akkoord.

Nauwe banden

Wij constateren dat er nauwe banden bestaan tussen de Universiteit van Leiden en de politie Haaglanden, die van invloed zijn op de onafhankelijkheid van het rapport. Wij onderkennen dat lidmaatschap van de adviesraad van de politie Haaglanden het doen van onafhankelijk onderzoek op zichzelf niet in de weg te hoeft te staan. Met de nauwe banden doelen wij echter niet alleen het op lidmaatschap van de Adviesraad, maar ook op de gemaakte afspraken en de relaties tussen opdrachtgever en uitvoerder (zie paragraaf 2 en 3).

Van der Leun stelt in haar reactie van 23 augustus dat haar lidmaatschap van de Adviesraad staat vermeld bij haar nevenactiviteiten op de website van de Universiteit van Leiden. Dit is inderdaad zo. Het lidmaatschap van de Adviesraad staat echter niet vermeld in het rapport. Dit is in strijd met de Gedragscode (Mogelijke schijn van belangenverstremgeling wordt altijd vermeden dan wel vermeld in publicaties).

Inmiddels heeft Buro Jansen en Janssen in 2016 van de politie via een beroep op de WOB nieuwe documenten ontvangen over de relatie tussen de Universiteit van Leiden en de politie Haaglanden in de periode 2013-2015. De documenten (veelal correspondentie tussen Van der Leun en medewerkers van de politie Haaglanden) bevatten nieuwe informatie die duiden op het bestaan van nauwe banden tussen de Universiteit en de politie Haaglanden.

Uit de documenten blijkt dat Van der Leun in juli 2013 het initiatief nam om tot een nauwere samenwerking tussen de Universiteit van Leiden en de politie Haaglanden te komen, met name door middel van het tot stand brengen van een convenant voor nadere samenwerking met de politie Haaglanden.

Op 2 juli 2013 mailde Van der Leun aan van Musscher: *"Ik zit natuurlijk in de adviesraad, maar ook verschillende collega's werken samen met de eenheid Den Haag voor onderzoek en onderwijs. Zou het geen plan zijn de samenwerking meer te formaliseren"* Ze bepleit *"een soort algemeen convenant dat we samenwerken dat we vervolgens in de praktijk nader specificeren. Ik zie het vooral als een soort intentieverklaring dat we samenwerken."*

Op 13 augustus 2013 verstuurde zij een eerste concept versie van het convenant aan de politie Haaglanden, waarna er in de hierop volgende maanden verdere correspondentie plaatsvond. Onder de via de WOB verkregen stukken bevindt zich de 'Verklaring van intentie tot samenwerking door Politie Den Haag en het Instituut voor Strafrecht & Criminologie van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden', in een versie van januari 2014. Het convenant biedt nieuw inzicht in de het bestaan van nauwe banden, waaronder de bepaling: *Bij behoefte aan extern onderzoek op gebied van criminologie en strafrecht zal politie Den Haag zich in eerste instantie tot het Instituut wenden.*

Het rapport maakt geen melding van het convenant. Wij beschouwen dit als een verwijtbare onzorgvuldigheid en in strijd met het beginsel van onafhankelijkheid (Mogelijke schijn van belangenverstrengeling wordt altijd vermeden dan wel vermeld in publicaties). Het rapport maakt geen melding van het opstellen van een convenant tussen de Universiteit van Leiden en de politie Haaglanden. In november 2013 werd in de Tweede Kamer en de Haagse gemeenteraad namelijk gevraagd om een onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek naar etnisch profileren. In deze context is het relevante informatie dat de Universiteit van Leiden en de politie Haaglanden - nota bene tijdens het schrijven van het rapport door de universiteit over de politie Haaglanden – werken aan een convenant en nauwere samenwerking.

Mijn Klacht 2. Basis van het onderzoek zijn twee scripties die niet openbaar zijn, daarmee is niet vast te stellen op basis van welke ruwe data de onderzoekers tot de conclusies zijn gekomen in het onderzoek. Nu is het gebruikelijk binnen de wetenschap dat studenten veldwerk doen, maar bij dit onderzoek was het niet de bedoeling om te komen tot een openbaar rapport toen de scripties werden afgerond in 2012, begin 2013.

De commissie herformuleert mijn klacht

Basis van het onderzoek zijn twee scripties die niet openbaar zijn, daarmee is niet vast te stellen op basis van welke ruwe data de onderzoekers tot de conclusies zijn gekomen in het onderzoek. Er zou sprake zijn van een verdiepende analyse van de scripties en het veldonderzoek.

Met lichte verbijstering volg ik de manier waarop de Leidse universiteit met een klacht, maar ook met verzoeken voor informatie omgaat.

De zin "er zou sprake zijn van een verdiepende analyse van de scripties en het veldonderzoek" is bij mijn klacht geplakt om onduidelijke redenen, tevens gaat de commissie daar ook niet op in.

Aangezien de onderzoekers optrekken met de Haagse politie en het Haagse College voeg ik hier mijn betoog toe ten aanzien van antwoorden van de burgemeester. Die stelde namelijk dat: "Om die reden is afgesproken dat de resultaten uit de masterscripties uitsluitend voor intern gebruik bedoeld zijn, en alleen geanonimiseerd als basis kunnen dienen voor wetenschappelijke artikelen. In de verdiepende studie van professor Van der Leun, die er op gericht is om de mate van etnische profilering vast te stellen, is op deze wijze gebruik gemaakt van de gegevens."

Toen het onderzoek naar etnisch profileren in Den Haag in november 2013 werd toegezegd, is nooit vermeld dat het onderzoek was gebaseerd op veldwerk uit 2012, dat werd uitgevoerd ten behoeve van twee (in augustus 2013 afgeronde) scripties, en is er nimmer gesproken over een 'verdiepende studie'. De onderzoekers hebben dit in hun rapport ook niet expliciet aangegeven. Het Ministerie heeft hier op 4 november 2013 in de Tweede Kamer, en in haar kamerbrieven van 14 november 2013 en 10 januari 2014, niets over gemeld. Het Haagse College heeft hier op 7 november 2013 in de Haagse gemeenteraad, en in haar brief van 12 november 2013, niets over gemeld. Professor van der Leun hier op 4 december 2013 in de Haagse gemeenteraad niets over gemeld. Zij heeft pas op 4 juni 2014 aan de Haagse gemeenteraad (en in het rapport zelf) gemeld dat het veldwerk al in 2012 heeft plaatsgevonden. De Universiteit van Leiden heeft nooit (ook niet in het rapport) aangegeven dat er sprake was van twee scripties, en de term 'verdiepende studie' nooit gebruikt.

De commissie gaat op generlei wijze in op deze aspecten.

De twee scripties waren in augustus 2013 reeds afgerond. Uit de antwoorden van het College wordt niet duidelijk of het bestaan van de scripties en de conclusies van deze scripties in november 2013 bij het Haags gemeentebestuur en het Ministerie bekend waren. Het College beantwoordt deze vraag niet. Het Ministerie geeft in haar beantwoording wel enige duidelijkheid: "Uit navraag bij de gemeente Den Haag blijkt dat in januari 2014 het verdiepende onderzoek van professor Van der Leun nog gaande was. Wel waren de resultaten van de masterscripties al bij de politie bekend. Het ministerie heeft in december 2013 een ambtelijke terugkoppeling gehad over deze masterscripties."

Buro Jansen & Janssen moet concluderen dat het bestaan van de scripties en de conclusies van deze scripties, in november 2013 bekend was bij de politie, en ieder geval in december 2013 bij het Haags gemeentebestuur en het Ministerie. De commissie gaat ook niet in op dit traject van de scripties en mogelijke verwevenheid met afspraken uit mijn eerste klacht.

Daarbij wil ik nog aantekenen dat het feit dat de scripties in eerste instantie voor intern gebruik bestemd waren diverse vragen oproept over die afspraken rond de vraagstelling, de conclusies, de formulering en andere zaken. Wat voor gevolgen dit voor de scripties heeft gehad voordat deze werden opgenomen is volstrekt onduidelijk. Betekent het feit dat de scripties zijn 'toegeschreven' naar de verlangens van de Haagse politie dat zij daarmee geschikt werden bevonden door de overheid voor een landelijk rapport? Doordat de opschaling van de scripties naar een landelijk rapport onduidelijk, wie was de aanjager van dit besluit, de scripties waren immers voor intern gebruik, waarom kiezen voor deze scripties en niet nieuw onderzoek, en waarom al deze informatie achter de hand houden in het rapport terwijl dit essentiële informatie is om de wetenschappelijke kwaliteiten van het onderzoek te beoordelen.

De commissie, het Haagse College en het Ministerie introduceren de term 'verdiepende analyse / verdiepende studie', van het in 2012 uitgevoerde veldwerk. In 2013 en 2014 hebben het Haags gemeentebestuur, het Ministerie en de Universiteit van Leiden deze term nooit gebruikt. De universiteit hanteert als ondertitel van haar rapport "een verkennend onderzoek naar opvattingen en beslissingen op straat."

In de Kamervragen van dhr. Marcouch wordt gevraagd of het Leidse rapport is gebaseerd op ander onderzoek dan de twee masterscripties. Het Ministerie van Veiligheid en Justitie beantwoordt deze vraag niet, maar verwijst naar de beantwoording door het College en naar de methodologische verantwoording van het Leidse rapport.

De beantwoording door het College en het Leidse rapport geven echter geen antwoord op deze vraag. Volgens het College zijn "in het vervolgonderzoek van de universiteit 60 situaties, waarin agenten handelden op basis van hun discretionaire beslissingsruimte, nader geanalyseerd" en zou dit de verdiepende analyse zijn. In het Leidse rapport wordt de term 'verdiepende analyse' niet gebruikt, worden de twee scripties niet genoemd en wordt niet vermeld dat het veldwerk aanvankelijk is verricht ten behoeve van deze twee scripties.

Professor Van der Leun geeft in recente media uitlatingen evenmin nadere duidelijkheid. Op de vraag "U zegt niet meer te willen discussiëren over details, maar is het niet heel normaal dat wetenschappers kritiek krijgen op hun onderzoeksmethode en daarover met anderen in discussie gaan?" antwoordt Van der Leun: 'In het rapport kan iedereen lezen hoe het onderzoek methodologisch in elkaar steekt en waarmee we rekening moesten houden" (Mare Online, 12 mei 2016). Door te verwijzen naar de methodologische verantwoording in het Leidse rapport blijft de onduidelijkheid bestaan. In het rapport wordt geen melding gemaakt van de twee scripties, de term 'verdiepende analyse' wordt niet gehanteerd, en er wordt niet duidelijk gemaakt hoe deze analyse zich verhoudt tot de analyse in de twee scripties.

Het is onduidelijk in hoeverre verdiepende analyse in het Leidse rapport overeen komt met de analyse in de twee scripties. De scripties, en het veldwerk c.q. onderliggend onderzoeksmateriaal zijn, door de Universiteit van Leiden, de politie, de gemeente Den Haag en het Ministerie niet openbaar gemaakt.

Op al deze zaken gaat de commissie niet in, mijn klacht blijft overeind en ik verbaas mij

over de herformulering, eigenlijk een gotspe voor een onafhankelijke commissie.

Verhouding scripties – rapport

Het rapport van 2014 vermeldt niet dat het veldwerk in 2012 is verricht door twee masterstudenten criminologie ten behoeve van twee masterscripties, en vermeldt niet dat de twee studenten hun scripties in augustus 2013 hebben afgerond.

Wij beschouwen dit in strijd met het beginsel van betrouwbaarheid (Volledige verslaglegging maakt wetenschappelijk onderzoek traceerbaar controleerbaar en toetsbaar) en het beginsel van controleerbaarheid: (Als onderzoeksresultaten openbaar worden gemaakt blijkt duidelijk waar de gegevens en de conclusies op zijn gebaseerd, waaraan ze zijn ontleend en waar ze te controleren zijn. De keuze van de onderzoeksvraag, de opzet van het onderzoek, de keuze van de gehanteerde methode en verwijzing naar geraadpleegde bronnen is zodanig nauwkeurig gedocumenteerd dat controle op alle stappen van het onderzoeksproces in beginsel mogelijk is). Tevens is er sprake van plagiaat en het begaan van verwijtbare onzorgvuldigheden.

In april 2016 schreven wij hierover als volgt:

De UvL, het Ministerie van Veiligheid en Justitie, het Haagse gemeentebestuur en de politie hebben nimmer openheid van zaken gegeven over de totstandkoming van het onderzoek Etnisch profileren in Den Haag? De Tweede Kamer en de Haagse gemeenteraad zijn onvolledig, en deels onjuist, geïnformeerd. Opstelten en Van Aartsen hebben het eind 2013 over een lopend onderzoek, maar verzwijgen de gemaakte afspraken en het feit dat het Leidse onderzoek berustte op twee in 2013 afgeronde masterscripties.

Wanneer Opstelten en Van Aartsen in november 2013 het onderzoek toezegden, zijn de voornaamste conclusies reeds bekend, aangezien de twee studenten hun scripties al in augustus 2013 hadden afgerond. Dit blijkt tevens in een interne nota verkregen via de WOB: 'Dat etnisch profileren door de politie, ook in Den Haag, wel eens voorkomt is bekend. Op basis van de ervaringen tot nu toe wijst ook volgens de onderzoekers er tot dusverre echter niets op, dat het een structureel probleem is. Ook het onderzoek dat in Den Haag plaatsvindt, wijst daar niet op. De conclusie dat het wel een structureel probleem zou zijn, komt volledig voor de rekening van Amnesty.' [Notitie Onderzoek naar etnisch profileren in eenheid Den Haag. 2013]

De UvL heeft nimmer openheid van zaken gegeven over de totstandkoming van Etnisch profileren in Den Haag? Van der Leun geeft zowel op 4 december 2013 als op 4 juni 2014 en 25 juni 2014 een toelichting op het onderzoek in de Haagse gemeenteraad, maar verzwijgt de gemaakte afspraken met het korps Haaglanden en het feit dat het Leidse rapport berust op onderzoek verricht ten behoeve van twee masterscripties. Ook in het rapport zelf wordt hierover geen openheid van zaken gegeven.

Van der Leun gaat in haar reactie van 23 augustus 2016 niet in op de redenen waarom zij nooit melding heeft gemaakt van het bestaan van de twee scripties en het feit dat het veldwerk werd verricht door twee masterstudentencriminologie primair ten behoeve van hun scripties.

Van der Leun stelt in haar reactie dat er geen sprake is van plagiaat: *“De scripties zijn echter ongepubliceerde afstudeerproducten die zijn gebaseerd op data die ten behoeve van het project zijn verzameld. De data zijn weliswaar deels “hergebruikt” maar het rapport is grotendeels ook op nieuwe analyses gebaseerd en de tekst is geheel nieuw. De scribenten zijn na hun afstuderen medeauteur geworden van de publicatie die op het veldwerk is gebaseerd. Het was vanaf het begin van het*

project de bedoeling te komen tot openbare publicaties Er kan derhalve geen sprake zijn van plagiaat.”

Tevens stelt zij: *“In het rapport wordt echter duidelijk beschreven welke analyses zijn gemaakt op welke data. Deze zijn grotendeels pas uitgevoerd ten behoeve van het rapport. Dat laatste heeft er ook mee te maken dat sprake is van een andere onderzoeksvraag dan in de scripties en daarmee ook van een andere selectie van de informatie”*

Wij zijn van mening dat Van der Leun hiermee niet aannemelijk heeft gemaakt dat er geen sprake is van plagiaat:

- De namen van de twee studenten Vrijhoef en Vijverberg zijn inderdaad als mede auteur van het rapport opgevoerd, maar het rapport vermeldt niet dat zij het veldwerk hebben verricht in de hoedanigheid van masterstudent en dat zij op basis van dit veldwerk in 2013 hun scripties hebben afgerond.
- Van der Leun heeft het over ongepubliceerde afstudeerprojecten. Dat de scripties niet gepubliceerd zijn betekent echter niet dat er geen sprake kan zijn van plagiaat. De scripties zijn weliswaar ongepubliceerd, maar overigens wel in enige mate openbaar gemaakt. De scriptie van Vijverberg is door de Universiteit van Leiden voorgedragen voor de NVC masterscriptieprijs, hetgeen niet in het rapport wordt vermeld.
- Van der Leun stel in haar reactie: *“Het was vanaf het begin van het project de bedoeling te komen tot openbare publicaties.”* Hiermee geeft zij een onvolledige voorstelling van zaken:

In 2011 was het primaire doel van het onderzoek het schrijven van twee masterscripties en het mogelijk presenteren van deze scripties aan de politie Haaglanden. Dit blijkt uit het door de Universiteit van Leiden ingediende onderzoeksvoorstel, waarin staat: *“De scripties zouden mede als basis kunnen dienen voor wetenschappelijke artikelen, maar dat gebeurt dan in overleg en geanonimiseerd. Denkbaar is ook dat de stagiairs evt. samen met de begeleiders een toegankelijke samenvatting schrijven voor de politie om discussie in de organisatie te kunnen bevorderen.”*

In 2011 werd de mogelijkheid van het schrijven van wetenschappelijke artikelen open gehouden, maar afgesproken werd dat dit pas kon gebeuren na overleg tussen de Universiteit van Leiden en de politie Haaglanden. Dit staat vermeld in het onderzoeksvoorstel en de notulen van de Korpsdirectie Haaglanden van 27 december 2011.

(In paragraaf 4 gaan wij separaat in op de kwestie wie wanneer het initiatief heeft genomen om een publiek toegankelijk rapport te schrijven)

- Van der Leun stelt dat ‘de scripties zijn gebaseerd op data die ten behoeve van het project zijn verzameld’.
Het is niet duidelijk wat zij bedoelt met ‘het project’.
Uit de stukken van 2011 (onderzoeksvoorstel, notulen Korpsdirectie) blijkt echter dat de scripties (en niet de ten behoeve van het project verzamelde data) in een later stadium de basis konden vormen voor wetenschappelijke artikelen. In het onderzoeksvoorstel van 2011 staat: *“de scripties zouden als basis kunnen dienen voor wetenschappelijke artikelen.”* In het document ‘Factsheet onderzoek’ van 2013 (via de WOB verkregen van de politie) staat: *“Van tevoren is ook overeengekomen dat de scripties wel mede als basis zouden kunnen dienen voor wetenschappelijke artikelen, maar dat zal dan gebeuren in overleg en geanonimiseerd. “*

Het is niet duidelijk hoe het rapport en de twee scripties zich inhoudelijk tot elkaar verhouden. Wij schreven hierover in april 2016:

Het is oncontroleerbaar in hoeverre het rapport andere onderzoeksvragen bevat dan de scripties. De UvL heeft – behoudens het bij de politie Haaglanden in 2011 ingediende onderzoeksvoorstel – geen documenten openbaar gemaakt. De UvL weigert de twee scripties openbaar te maken, alsmede het onderliggende onderzoeksmateriaal. Door het niet openbaar maken van de twee scripties is het niet mogelijk om de inhoud van het Leidse rapport ermee te vergelijken. Het blijft hiermee onder meer onduidelijk in hoeverre de onderzoeksvragen van de scripties overeenkomen met de in het Leidse rapport van 2014 gehanteerde onderzoeksvragen.

Van der Leun geeft in haar reactie van 23 augustus 2016 geen duidelijkheid over hoe het rapport en de scripties zich inhoudelijk tot elkaar verhouden. Haar schrijven creëert meer onduidelijkheid:

- Van der Leun stelt dat “het rapport grotendeels is gebaseerd op nieuwe analyses” en dat analyses zijn “grotendeels pas uitgevoerd ten behoeve van het rapport”. Hiermee onderkent zij dus dat een deel van de in het rapport gemaakte analyse al in de scripties is gemaakt, maar zij laat onduidelijk welk deel van de analyse in het rapport nieuw is, en welk deel al in de scripties is gemaakt.
- Van der Leun stelt: ‘De tekst is geheel nieuw’. Deze stelling is oncontroleerbaar.
- Van der Leun stelt dat het rapport “andere onderzoeksvragen dan de scripties” bevat. Deze stelling is oncontroleerbaar, omdat de scripties niet openbaar zijn gemaakt en omdat zij niet verduidelijkt welke onderzoeksvragen de twee scripties hebben. Het is ons volstrekt onduidelijk waarom Van der Leun in haar schrijven de onderzoeksvragen van de twee scripties niet benoemt.
- Volgens Van der Leun is er in het rapport sprake van een ‘andere selectie van informatie’. Deze stelling is oncontroleerbaar.

Verhouding rapport en scripties

Van der Leun stelt dat het rapport andere onderzoeksvragen bevat dan de twee scripties. Deze stelling is oncontroleerbaar. Buro Jansen heeft via de WOB van de politie Haaglanden twee documenten verkregen die enig inzicht geven in de inhoud van de twee scripties:

-Factsheet onderzoek;

-Uitkomst onderzoek naar etnisch profileren in Den Haag.

De documenten zijn niet gedateerd, maar uit de tekst kan opgemaakt worden dat zij dateren uit oktober/november 2013.

De Politie schrijft in het antwoord op het WOB verzoek over deze stukken: “De bijgevoegde factsheets, de Uitkomst onderzoek naar etnisch profileren bij politie Den Haag (Overzicht documenten onder 15, 16 en 17) en het Rapport bevatten wel een samenvatting van de opzet en conclusies van beide scripties. Met name in de Uitkomst onderzoek naar etnisch profileren bij de politie lichten de studentonderzoekers de bevindingen van het onderzoek toe.”

Wij plaatsen – op basis van deze twee documenten – vraagtekens bij de stelling van Van der Leun dat de onderzoeksvragen van het rapport verschillen van de scripties. De documenten wekken namelijk

de indruk dat de onderzoeksvragen (en de bevindingen) van het rapport en de scripties grotendeels overeenkomen. Uit een vergelijking tussen het rapport en de twee documenten blijkt onder meer:

- Zowel het rapport als de scripties hebben het plaatsvinden van etnisch profileren als onderwerp. Zowel het rapport als de scripties trekken conclusies over het plaatsvinden van etnisch profileren. Volgens het rapport zijn er geen aanwijzingen voor het structureel plaatsvinden van etnisch profileren. De Factsheet stelt: *Dat etnisch profileren door de politie, ook in Den Haag, wel eens voorkomt, wordt van politiezijde niet ontkend. Op basis van de ervaringen tot dusverre wijst volgens de onderzoekers echter niets erop dat etnisch profileren een structureel probleem is.* Het document Uitkomst onderzoek stelt: *Niettemin zijn er voorzichtige aanwijzingen dat etnisch profileren zich in de praktijk voordoet.*
- Het rapport heeft onder meer de volgende twee onderzoeksvragen: *Welke opvattingen hebben politieagenten over het plaatsvinden van etnisch profileren. Welke opvattingen hebben jongvolwassenen over etnisch profileren.* Een van de scripties heeft dezelfde onderzoeksvragen getuige de titel van de scriptie: *‘Vertrouwen in de politie en opvattingen over etnisch profileren: Een kwantitatieve en kwalitatieve studie naar het vertrouwen van jongvolwassenen in de politie en de opvattingen over etnisch profileren bij jongvolwassenen en politieambtenaren.* (Uitkomst onderzoek)
- Het rapport concludeert op pagina 36: *Aan jongvolwassenen is gevraagd of zij zelf ooit het gevoel hebben gehad dat zij alleen vanwege hun etnische achtergrond werden gestopt. Hierop antwoordden 81 van de 205 jongvolwassenen dat zij dit ooit ervaren hebben.* Een van de scripties concludeert hetzelfde : *Ruim een derde van de jongvolwassenen rapporteert een persoonlijke ervaring met etnisch profileren* (Uitkomst onderzoek)
- Het rapport concludeert op pag 30: *Ten slotte blijkt dat politiefunctionarissen beseffen dat het idee dat etnisch profileren voorkomt onder jongvolwassenen leeft.* Een van de scripties concludeert hetzelfde: *De politieambtenaren blijken het vertrouwen in de politie van jongvolwassenen en de opvattingen van jongvolwassenen over etnisch profileren, redelijk goed in te schatten.* (Uitkomst onderzoek)

Kwaliteit opleiding

In het rapport wordt niet benoemd dat het veldwerk is uitgevoerd door twee masterstudenten criminologie, en dat zij hun veldwerk primair verrichtten ten behoeve van het schrijven van twee masterscripties. Het verzwijgen van deze informatie is ook om de volgende reden te beschouwen als verwijtbare onzorgvuldigheid.

De NVOA (Nederlands Vlaamse Accreditie Organisatie oordeelde in 2013 over de kwaliteit van de opleiding criminologie. De NVOA beoordeelde de standaard 3 als onvoldoende: volgens de NVOA was een deel van de masterstudenten criminologie onvoldoende om zelfstandig een eenvoudig criminologisch onderzoek uit te voeren en hierover een consistent verslag te schrijven.

https://search.nvao.net/files/546dfae01589f_003121%20besluit%20ULeiden%20wo-ba%20Criminologie.pdf)

De zorgen van de NVOA hadden betrekking op de periode 2012-2013. In 2012 verrichtten de twee masterstudenten hun veldwerk. Dit betekent niet op voorhand dat het veldwerkonderzoek van de twee studenten hiermee kwalitatief tekort heeft geschoten. Ook gezien het oordeel van de NVOA is het feit dat het veldwerk door twee masterstudenten criminologie is verricht, echter relevante informatie die in het rapport had dienen te worden vermeld.

Mijn klacht 3. Er zou sprake zijn van een verdiepende analyse van de scripties en het veldwerk van de twee studenten. Doordat de ruwe data niet beschikbaar is, is niet vast te stellen of de uiteindelijke conclusies van het onderzoek de lijn van de scripties volgt, data anders interpreteert of hoe is omgegaan met de data. Voor het gepresenteerde onderzoek is geen apart veldwerk gedaan door de opstellers van het onderzoek. Doordat ook het veldwerk niet openbaar is, kan niet worden vastgesteld waarop de conclusies zijn gebaseerd. Tevens is in de tekst niet direct geciteerd uit de twee afgeronde scripties, althans dat blijkt niet uit het rapport.

De commissie herformuleert mijn klacht als volgt: Er is sprake van plagiaat. In het onderzoek zijn twee scripties gebruikt, maar daar wordt in het onderzoek geen melding van gemaakt. Tevens zijn er ten aanzien van deze scripties geen bronvermeldingen opgenomen in het rapport.

Voor deze klacht verwijs ik ook naar klacht twee en mijn argumentatie. Daarnaast enkele aanvullende opmerkingen.

De commissie wijst mijn klacht af en stelt dat de opstellers van de scripties mede auteur zijn van het rapport en dat er volgens de commissie delen van de ongepubliceerde afstudeerwerkstukken in het door hen mede geschreven rapport zoude zijn verwerkt.

Het klopt dat de twee ex-studenten staan vermeld als auteurs van het rapport, maar nergens in het rapport is duidelijk welke "delen van de ongepubliceerde afstudeerwerkstukken" zijn overgenomen. Tevens wordt er nu geschermd met het auteursrecht om de scripties niet openbaar te maken, dus dat zou betekenen dat er auteursrecht zit op de scripties en dat specifieke vermelding noodzakelijk is. Natuurlijk kan de auteur zijn eigen werk recyclen, maar in dit geval gaat het om een hele reeks auteurs, waar door het volstrekt onduidelijk is wat er nu geschreven is door wie en wanneer, want de scripties zijn van een eerdere datum.

Tevens is de vraag of het gaat om ongepubliceerde werkstukken. Blijkbaar is de scriptie wel gedeeld met anderen en wordt er verzaakt om in een nationaal onderzoek specifiek aan te geven welke passages uit deze scriptie en de andere komen.

De "ongepubliceerde" scriptie van Rogier Vijverberg heeft meegedaan aan de NVC Masterscriptieprijs 2013

"Dit jaar is de NVC-masterscriptiecompetitie, dankzij de goede zorgen van het NVC-bestuur, in het bijzonder van Veroni Eichelsheim, getrapd georganiseerd. Alle Nederlandse en Vlaamse universiteiten is verzocht de beste scriptie die in 2013 tot een masterbul criminologie, in de ruimste zin des woords, hebben geleid op te sturen aan de jury, bestaande uit dr. Gwen van Eijk (Leiden), dr. Thaddeus Müller (EUR) en dr. Henk Elffers (NSCR/VU). Hoe die voorronde, de selectie van de beste

scriptie per universiteit, is verlopen, daar zijn nog wel wat vraagtekens bij te zetten, zo bleek de jury uit informele gesprekken met diverse collega's: niet iedereen wist dat er een plaatselijke favoriet is voorgedragen, en niet iedereen zou diezelfde favoriet zelf hebben voorgedragen. Wellicht kunnen de diverse afdelingen criminologie daar volgend jaar nog beduidend vooruitgang boeken op het stuk van transparantie.

Rogier Vijverberg, De contacten tussen jongvolwassenen en agenten. Een kwalitatief en kwantitatief onderzoek naar opvattingen, ervaringen en concrete interacties vanuit het perspectief van procedural justice. Universiteit Leiden. Begeleider: Avalon Leupen. Deze scriptie bestudeert door het afnemen van vraagg gesprekken bij jongeren en bij politieagenten, en door observatie tijdens surveillance, hoe jongvolwassenen en politiepersoneel elkaar zien en bejegenen.

De commissie gaat in het geheel niet in op de bronvermelding, de status van de scripties en het feit dat een van de scripties als openbaar is gedeeld met derden.

Mijn Klacht 4. Het onderzoek Etnisch profileren in Den Haag? Heeft nationale bekendheid gekregen door behandeling in de Haagse gemeenteraad en de Tweede Kamer. In tegenstelling tot de gemaakte afspraken uit 2011 zijn de scripties en het veldwerk opgeschaald tot een nationaal bekend onderzoek. Vraag hierbij is wie deze opschaling heeft voorgesteld en of de afspraken uit 2011 over de conclusies van het onderzoek een rol hebben gespeeld. In principe zou het onderzoek slechts voor intern gebruik beschikbaar zijn.

De commissie herformuleert mijn vierde klacht als volgt: De ruwe data zijn niet beschikbaar gesteld en het is derhalve niet mogelijk om de data, het onderzoek en de conclusies te controleren.

De commissie stelt dat zij de data heeft ingezien en stelt dat de data zeer vertrouwelijk is. De onderzoekers stellen dat zij hun data wel aan collega wetenschappers ter beschikking willen stellen.

Dit is toch bevreemdend. In het kader van het onderzoek van Buro Jansen & Janssen naar politie, justitie en inlichtingendiensten heb ik ook een verzoek ingediend bij de Universiteit van Twente.

Het onderzoek luidde:

"Informatie verzoek rapport 'Proactief handhaven en Gelijk Behandelen' in opdracht van Politie & Wetenschap is uitgevoerd door de Universiteit Twente van de hand van Svensson, J.S., H. Sollie en S. Saharso"

Dit is ook een onderzoek naar etnisch profileren en tevens zeer gevoelige data. Hoewel de onderzoekers eerst ook afwijzend waren hebben zij al hun data openbaar gemaakt, geanonimiseerd natuurlijk, want daar vraag ik altijd om. We hebben alle data inclusief SPSS data gekregen. Iedere onderzoeker kan verifiëren of het onderzoek van Twente wel juist.

De wijze van handelen van de Universiteit van Leiden doet vermoeden dat er iets aan de hand is. Zowel de scripties als de ruwe data als alle communicatie tussen de universiteit en de opdrachtgever worden geheim gehouden, dit roept op zijn minst de vraag op of het onderzoek wel eerlijk is verlopen.

Daarbij bevreemd het mij volstrekt waarom de commissie volstrekt niet ingaat mijn vierde klacht:

Het onderzoek Etnisch profileren in Den Haag? Heeft nationale bekendheid gekregen door behandeling in de Haagse gemeenteraad en de Tweede Kamer. In tegenstelling tot de gemaakte afspraken uit 2011 zijn de scripties en het veldwerk opgeschaald tot een nationaal bekend onderzoek. Vraag hierbij is wie deze opschaling heeft voorgesteld en of de afspraken uit 2011 over de conclusies van het onderzoek een rol hebben gespeeld. In principe zou het onderzoek slechts voor intern gebruik beschikbaar zijn.

Deze klacht is namelijk essentieel, want naast afspraken over conclusies en vraagstelling en nu blijkbaar over formulering, is het natuurlijk ook belangrijk om te weten wie er het initiatief heeft genomen tot het opschalen van de scripties naar een nationaal onderzoek en hoe dat proces is gegaan. Aanvankelijk was het onderzoek een intern onderzoek, maar blijkbaar is er gekozen om er een publiek onderzoek van te maken toen dat voor de politie zo uitkwam. Wat is dan de relatie tussen de afspraken over vraagstelling en conclusies, de afspraken over de formulering en vervolgens de opschaling. In het rapport wordt met geen woord over deze aspecten geschreven. Voor de beoordeling van de waarde van dit onderzoek is dit echte essentieel.

De commissie gaat hier in het geheel niet op in. Zij verandert dit in klacht 8, maar gaat niet in op de opschaling van scripties naar nationaal onderzoek.

Al eerder heb ik geschreven:

Het initiatief voor het onderzoek ten behoeve van twee masterscripties criminologie werd in 2011 genomen door de Universiteit van Leiden. Dit onderzoek was primair bedoeld voor intern gebruik en er is afgesproken dat de gegevens na toestemming van de Haagse politie eventueel mogen worden gebruikt voor wetenschappelijke publicaties. In november 2013 werd echter besloten om het door de twee studenten uitgevoerde veldwerk te gebruiken voor een publiek toegankelijk onderzoek, nadat in de Haagse gemeenteraad en de Tweede Kamer was gevraagd om wetenschappelijk onderzoek naar etnisch profileren. In de beantwoording van de vragen blijft onduidelijk wie het initiatief heeft genomen tot het schrijven en publiceren van een rapport door de universiteit van Leiden.

Mijn klacht 5. De conclusie was dat er niet structureel wordt gediscrimineerd in Den Haag. Probleem met deze conclusie is dat de inhoud van het onderzoek vragen oproept. Daar is ten eerste de vraag hoe het observatie onderzoek is uitgevoerd. Wij moeten constateren dat Leidse observatieonderzoek niet is gebaseerd op een systematische beoordeling van de rechtvaardiging van

politiecontroles. Dit wordt in het onderzoek niet heel expliciet genoemd. Er wordt gesproken over een vrije manier van navragen en niet gestructureerd. Wat dit voor gevolgen heeft gehad voor de conclusies wordt niet duidelijk uit het onderzoek. Dat de observaties niet systematisch waren hebben de onderzoekers zelf wel toegegeven, maar deze wetenschappelijke publicatie is niet gepubliceerd.

De commissie herformuleert mijn klacht als volgt:

De conclusie van het rapport dat er niet structureel wordt gediscrimineerd in Den Haag roept vragen op met betrekking tot de inhoud van het onderzoek. Naar de mening van Klager is sprake van fingeren: het invoeren van fictieve gegevens, falsificeren: het vervalsen van gegevens en/of het heimelijk verwerpen van verkregen onderzoeksresultaten en het bewust verkeerd gebruiken van (statistische) methoden en/of het bewust verkeerd interpreteren van resultaten. Terwijl de agenten in grote meerderheid zeggen dat er etnisch wordt geprofileerd, proberen de onderzoekers te stellen dat de agenten de vragen niet goed hebben begrepen. Het lijkt er op dat de onderzoekers hun standpunt ten aanzien van etnisch profileren naar aanleiding van de scripties en het veldwerk van twee studenten hebben aangepast.

De klachten 5, 6 en 7 zijn sterk verweven. De commissie verschuift accenten dit ik niet heb aangegeven, mijn klachten zijn helder, de commissie had daar gewoon op in kunnen gaan.

Met lichte verbijstering heb ik de conclusies van de commissie gelezen. Daar waar afspraken over afbreukrisico en discriminatie niet serieus worden behandeld en tevens er nieuwe afspraken over formulering bijkomen, gaat de commissie vol in de verdediging van haar wetenschappers. Bevreemdend want je zou van een onafhankelijke commissie verwachten, de klager zegt dit en de beklagde zegt dat. Het toont aan dat de commissie haar onafhankelijkheid bijzonder invult.

Laat ik voorop stellen dat ik de scripties, allerlei mogelijke communicatie tussen de Universiteit van Leiden en de politie en de ruwe data niet heb kunnen inzien.

De commissie verwijst naar de bladzijden 6, 7, 16, 18, 26 en 30.

Prima wij hebben onderzoek gedaan en het onderzoek daarom gelezen. Mijn klacht is duidelijk. Ten eerste gaat het om de systematische beoordeling van de rechtvaardiging van politiecontroles. Ik stel dat dit niet expliciet in het onderzoek wordt genoemd. De commissie noemt allerlei bladzijden en gaat in op definitie kwesties, maar het spijt me de definities zijn niet relevant als niet duidelijk is op basis waarvan data wordt verzameld. Anders kan ik achter mijn bureau virtueel turven of agenten iemand terecht of onterecht staande houdt. Dit heeft niets met definities te maken. De bezwaarschriften commissie noemde tijdens de behandeling van een van mijn bezwaarschriften rond een van mijn informatieverzoeken de zaak dan ook veel weg hebben van het onderzoek van Diederik Stapel. Als ik achter mijn bureau tien staande houdingen turf en oordeel dat er 4 of zeven disproportioneel zijn dan moet ik toch aangeven waarom deze dan al dan niet

disproportioneel zijn en dus al dan niet in de definitie vallen. Of de definitie al dan niet helder is, is irrelevant. Het gaat om de vaststelling of de staande houdingen binnen mijn definitie of de definitie die ik hanteer vallen. Of mijn proefpersonen of mijn virtuele proefpersonen mijn definitie al dan niet hanteren is niet van belang. Het zou toch van de zotte zijn om te beginnen met een definitie en vervolgens te zeggen dat de proefpersonen een "andersoortige definitie" hanteren en dat je dan te pas en te onpas van definitie veranderd.

De commissie gaat in het geheel niet in op mijn klachten dat er wordt gesproken over een vrije manier van navragen en niet gestructureerd. Wat dit voor gevolgen heeft gehad voor de conclusies wordt niet duidelijk uit het onderzoek. Dat de observaties niet systematisch waren hebben de onderzoekers zelf wel toegegeven, maar deze wetenschappelijke publicatie is niet gepubliceerd.

De commissie zegt de onderzoekers zijn duidelijk en verwijst naar deze passage "Een kanttekening wordt gevormd door de betrouwbaarheid en generaliseerbaarheid. Een grotendeels kwalitatieve onderzoeksstrategie kent altijd een bepaald niveau van interpretatie en dat geldt hier ook. De kans op vertekeningen hebben we getracht te verkleinen door de naturalistische observatiesetting, door de onderzoekers steeds op elkaars bevindingen te laten reflecteren en door zo precies mogelijk te rapporteren. Dat neemt niet weg dat de conclusies met enige voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd."

Je kunt je in eerste instantie afvragen waarom dit weggelaten is en niet expliciet in de conclusie is verwerkt. Daarnaast wordt door het aanhalen van deze passage door de commissie het verhaal nog absurder want die reflectie is ook niet openbaar, wat hield die dan in en over welke voorzichtigheid hebben we het en hoe moeten we de conclusies dan interpreteren. Die werden namelijk redelijk hard in de media uitgevent. Mijn klacht over hoe het dan zit met de conclusies blijft onduidelijk helemaal nu de onderzoekers zelf hebben aangegeven dat de observaties niet systematisch waren. Wat blijft er dan van over en waarom gaat de commissie niet in op die systematiek?

Ik wil nog even ingaan op het laatste deel van mijn klacht:

Dat de observaties niet systematisch waren hebben de onderzoekers zelf wel toegegeven, maar deze wetenschappelijke publicatie is niet gepubliceerd.

Toch eigenlijk bevreemden dat onderzoekers blijkbaar wel schrijven dat de observaties duidelijk niet systematisch zijn uitgevoerd, maar dat zij dat niet publiekelijk melden. Dit roept verdere vragen op over de integriteit van het onderzoek.

Al eerder heb ik aangegeven:

De Universiteit van Leiden schrijft in haar rapport van 2014 dat het observatie onderzoek op een 'redelijk vrije manier' heeft plaatsgevonden, waarbij er nauwelijks is gevraagd naar de overwegingen van politieagenten bij de keuze welke personen te controleren. In een via de WOB verkregen niet-gepubliceerde wetenschappelijke publicatie onderkennen de onderzoekers dat er geen systematisch observatie onderzoek is uitgevoerd.

In de Kamervragen van Dhr. Marcouch wordt gevraagd naar de betekenis van het ontbreken van systematisch observatie onderzoek voor de waarde van het onderzoek. De Minister geeft echter geen antwoord op deze vraag. Ook het College gaat niet op deze vraag in, maar schrijft dat in het vervolgonderzoek door de Universiteit van Leiden “situaties waarin agenten handelen op basis van hun discretionaire beslissingsruimte” nader zijn geanalyseerd.

De beantwoording door het College maakt de situatie nog onduidelijker. In het Leidse rapport staat expliciet vermeld dat de juridische context van de discretionaire beslissingsruimte niet is onderzocht. “Er moet worden benadrukt dat niet is onderzocht op grond van welke bevoegdheden agenten precies hebben gehandeld en dat situaties niet juridisch zijn getoetst.”

Kwaliteit van het observatie onderzoek

De wijze waarop in het rapport het plaatsvinden van etnisch profileren, en de rechtvaardiging van politiecontroles, wordt beoordeeld roept vraagtekens op:

- Volgens het rapport is er nauwelijks gevraagd naar de overwegingen van politieagenten bij de keuze welke personen te controleren.
- In een (via de politie Haaglanden) WOB verkregen niet-gepubliceerde wetenschappelijke publicatie onderkennen de onderzoekers dat er geen systematisch observatie onderzoek heeft plaatsgevonden. In het rapport zelf wordt dit echter niet onderkend, hetgeen wij beschouwen als een verwijtbare onzorgvuldigheid.

In april 2016 schreven wij hierover:

Tijdens het observatieonderzoek hebben de twee studenten nauwelijks gevraagd naar de overwegingen van politieagenten bij de keuze welke personen te controleren. Het rapport stelt: 'Ten eerste gaat het om een analyse van wat onderzoekers hebben gezien of gehoord. In een aantal gevallen hebben agenten hun handelen ook expliciet nader verklaard.' Het rapport maakt echter niet duidelijk in hoeveel gevallen naar de overwegingen van betrokken agenten is gevraagd.

Het niet systematisch vragen naar hun overwegingen is opmerkelijk, mede daar de UvL als belangrijke tekortkoming van andere wetenschappelijke onderzoeken naar etnisch profileren beschouwt 'dat er in concrete interacties, beslissingen en afwegingen daarbinnen geen zicht is op de rechtvaardiging van staandhoudingen, hetgeen essentieel is bij de vraag of over etnisch profileren gesproken kan en mag worden.'

Het Leidse observatieonderzoek is niet gebaseerd op een systematische beoordeling van de rechtvaardiging van politiecontroles: 'Gezien het karakter van de diensten en de intensiteit van het onderzoek was het niet mogelijk bij elke handeling van agenten gestructureerd te vragen waarom zij handelden.' Dat het Leidse rapport niet berust op systematisch observatieonderzoek wordt door de UvL nog explicieter verwoord in een concept-wetenschappelijk artikel van de UvL. (Van der Leun, Leupen, Vijverberg en Vrijhoef: Even een praatje pot maken? Alledaagse beslissingen van politieagenten op straat en de rol van etniciteit, 24-12-13)

In dit artikel stelt de UvL dat er geen systematisch observatieonderzoek is uitgevoerd: 'Er is niet op systematische manier bij iedere interactie gevraagd en geteld wat er gebeurt tussen waarneming en het toepassen van een bevoegdheid.' in het betreffende artikel wordt hier aan toegevoegd: 'een voortzetting met meer gestructureerde observaties [...] ligt daarom in de rede.' (Dit artikel is niet gepubliceerd, maar door de politie Haaglanden openbaar gemaakt in antwoord op het WOB-verzoek van Buro Jansen & Janssen).

Van der Leun gaat in haar reactie van 23 augustus niet in op het hierboven gestelde, verwijst alleen naar de methodologische verantwoording van het rapport en stelt: *“De klagers zijn kritisch op de methodologie van het observatieonderzoek en menen dat er geen jurist aan boord was.”*

Bijeenkomst 25 juni 2014

Op 25 juni 2014 gaf Van der Leun een toelichting op haar onderzoek in de Haagse gemeenteraad, in bijzijn van collega wetenschappers. Tijdens deze bijeenkomst plaatsten collega wetenschappers vraagtekens bij het rapport, name bij het observatieonderzoek en de wijze waarop in het rapport de rechtvaardiging van politiecontroles beoordeeld is. Van der Leun gaf hier onder meer aan geen behoefte te hebben om op methodologische en definitie kwesties in te gaan. In april 2016 schreven wij hierover:

Op 25 juni 2014 geeft Van der Leun een toelichting op het onderzoek tijdens een bijeenkomst in de Haagse gemeenteraad. Hierbij zijn ook andere wetenschappers en deskundigen aanwezig. De aanwezige wetenschappers plaatsen vraagtekens bij de wijze waarop de UvL het etnisch profileren in Den Haag heeft onderzocht, met name bij het observatieonderzoek en de wijze waarop de rechtvaardiging van politiecontroles is beoordeeld. De aanwezigen zijn niet op de hoogte van de gemaakte afspraken tussen de UvL en de politie Haaglanden en het feit dat het onderzoek berust op twee masterscripties.

Van der Leun geeft aanvankelijk aan „geen behoefte te hebben om weer op methodologische en definitie kwesties in te gaan” en zij voegt hieraan toe: „Ik wilde er niet al teveel een methodologische discussie van maken, aangezien we ook verder moeten.” Aangezien er tijdens de bijeenkomst meerdere vragen werden gesteld over het observatieonderzoek, ontstond er echter toch een discussie over de gehanteerde methodologie en de wijze waarop de rechtvaardiging van de geobserveerde politiecontroles in het rapport beoordeeld is. De toelichting van Van der Leun neemt de vraagtekens bij de aanwezigen echter niet weg. Emeritus hoogleraar Criminologie Frank Bovenkerk concludeert na afloop: „Na dit onderzoek weten we nog steeds niet of de politie etnisch profileert.” [TV Omroep West, 25-06-14]

Van der Leun heeft collega wetenschappers tijdens de bijeenkomst van 25 juni niet volledig geïnformeerd over de totstandkoming van het rapport: ze heeft niet gezegd dat het veldwerk door twee masterstudenten werd uitgevoerd, ze heeft het bestaan van de twee scripties (en de afspraken met de politie Haaglanden) verzwegen, en niet gemeld dat er geen systematisch observatieonderzoek heeft plaatsgevonden. Dit beschouwen wij als een verwijtbare onzorgvuldigheid, die een serieuze wetenschappelijke discussie over het rapport belemmert.

Van der Leun stelt in haar reactie van augustus 2016 dat zij tijdens de bijeenkomst van 25 juni wel bereid was tot discussie, maar stelt: *“Daar vond ik het op dat moment niet gepast en niet relevant met daar eveneens aanwezige collega’s gedetailleerde methodologische discussies te voeren”*. Hiermee geeft zij een onjuiste voorstelling van zaken over de bijeenkomst van 25 juni. Collega wetenschappers gingen niet in methodologische detail-kwesties, maar hadden fundamentele kritiek op het observatie onderzoek.

Mijn klacht 6. De Leidse onderzoekers beweren dat er een jurist de politiecontroles hebben beoordeeld, maar dit blijkt nergens uit het rapport. Dit vermelden de onderzoekers in de volksvertegenwoordiging van Den Haag. Er zou een ‘jurist aan boord zijn.’ In het rapport staat wel dat er niet systematisch is vastgesteld op basis van welke bevoegdheden agenten handelden. Wat dit

voor gevolgen heeft gehad voor de conclusies is niet duidelijk. Naast een gebrekkig observatieonderzoek roept dit vragen op over de verzamelde data tijdens het veldwerk. De rol van de studenten, de onderzoekers en de relatie met de politie wordt niet meegenomen in de beoordeling van dit veldwerk.

De commissie herformuleert mijn klacht als volgt:

Het onderzoek is niet gebaseerd op een systematische beoordeling van de rechtvaardiging van politiecontroles, maar op een vrije manier van navragen.

De klachten 5, 6 en 7 zijn sterk verweven. De commissie verschuift accenten dit ik niet heb aangegeven, mijn klachten zijn helder, de commissie had daar gewoon op in kunnen gaan.

Ik moet geven gaandeweg het rapport van de commissie vroeg ik me af of ik nog in Nederland leefde of dat er sprake was van een staatscommissie uit een land als de voormalig DDR. De commissie zegt dat zij niets kan zeggen over de wetenschappelijke discussie, maar bij klacht 5 verwijst zij naar een passage in het rapport waarin gesteld wordt dat de conclusies met een korrel zout moeten worden genomen, maar in de zin daarboven staat dat er bij de observaties gereflecteerd zou zijn.

Volgens mij is het niet heel moeilijk om aan te geven hoe staande houdingen zijn geturfd, beoordeeld, gereflecteerd, beoordeeld, geanalyseerd en opgeschreven. Wij moeten vaststellen dat er misschien is geobserveerd, we hebben de data niet gezien ook niet de scripties dus het is onduidelijk wie er wanneer heeft geobserveerd en wie dat heeft begeleid en hoe het proces van observatie is gegaan. Ik observeer heel veel ook op straat, maar ga daar niet zomaar een wetenschappelijk rapport over schrijven, dat lijkt mij onverantwoord.

Wij moeten een aantal zaken vaststellen en die heb ik in mijn klacht geformuleerd:

In het rapport staat wel dat er niet systematisch is vastgesteld op basis van welke bevoegdheden agenten handelden. Het is dus onduidelijk in hoeverre juridische termen ten aanzien van staande houdingen zijn geformuleerd.

Wat dit voor gevolgen heeft gehad voor de conclusies is niet duidelijk. Ik kan niet beoordelen of het niet systematisch en tevens niet vermelden van de bevoegdheden van invloed is op de conclusies.

Naast een gebrekkig observatieonderzoek roept dit vragen op over de verzamelde data tijdens het veldwerk. Op pagina 18 wordt eigenlijk gezegd dat alles van het onderzoek met een korrel zout moet worden genomen, dus al het veldwerk. De onderzoekers schrijven:

“Dat geldt ook voor de interviews met de jongvolwassenen. Sommige verhalen moeten ongetwijfeld met een korreltje zout genomen worden.” ... “Ook bij de interviews met politiefunctionarissen gaat het om percepties en om wat zij zeggen te doen; dat hoeft niet altijd overeen te komen met wat ze werkelijk vinden of doen.”

Dit verwijst ook naar klacht 5 waarbij blijkbaar de onderzoekers interpreteren of reflecteren wat de respondenten zeggen, wat dit voor de conclusies betekent is volstrekt onduidelijk.

De rol van de studenten, de onderzoekers en de relatie met de politie wordt niet meegenomen in de beoordeling van dit veldwerk.

Dit laatste is van belang in relatie tot nog iets anders namelijk de afspraken waar ik naar verwijs in mijn eerste klacht. Volgens de commissie zijn er ook afspraken over formulering gemaakt naast afspraken over vraagstelling en conclusies. Nu roept dat de vraag op in hoeverre de politie invloed heeft gehad op het traject voor het concept rapport dus bij de scripties of in het proces van scripties naar het rapport. Doordat het volstrekt onduidelijk is wie wat heeft geformuleerd, is niet te beoordelen waarop de conclusies zijn gebaseerd en wie die geformuleerd hebben en waarom.

Nog even iets over het feit dat de commissie niet ingaat op mijn verhaal ten aanzien van jurist aan boord en geen duidelijk betoog over de bevoegdheden. Mijn klacht is helder. Ik heb aangegeven dat de observaties niet systematisch waren, iets wat de onderzoekers later blijkbaar hebben onderkend. Tevens heb ik aan gegeven dat het onduidelijk is wat de juridische onderbouwing is van de staande houdingen door de onderzoekers dit als onderdeel van de systematiek. De commissie besluit om dit te scheiden van de systematiek en door te schuiven naar klacht zeven. Flauw want het gaat natuurlijk niet om de juridische onderbouwing alleen, maar om de wetenschappelijkheid van de observaties. Dat er allerlei hoogleraren rondlopen in Leiden hoeft de commissie mij niet te melden, dat heb ik zelf al gedaan, beetje flauw van een onafhankelijke commissie.

Juridische context

Wij beschouwen het als een tekortkoming van het rapport dat de juridische context van het geobserveerde politieoptreden / de bevoegdheden van politieagenten in het rapport buiten beschouwing wordt gelaten. In april 2016 schreven wij hierover:

Het Leidse onderzoek gaat niet in op de juridische context van het geobserveerde politieoptreden. In het onderzoeksrapport wordt geheel buiten beschouwing gelaten op grond van welke (wettelijke) bevoegdheden de politieagenten handelen. Dit is opmerkelijk, zeker daar het Instituut voor Strafrecht & Criminologie deel uitmaakt van de Leidse Faculteit der Rechtsgeleerdheid.

Van der Leun heeft collega wetenschappers tijdens de bijeenkomst in de Haagse gemeenteraad van 25 juni 2014 onjuist geïnformeerd. Zij meldde hier dat tijdens het onderzoek wel gekeken is naar de politiebevoegdheden, terwijl het rapport expliciet vermeldt dat niet is onderzocht op grond van welke bevoegdheden politieagenten tot controle overgaan. Dit is een verwijtbare onzorgvuldigheid. In april 2016 schreven wij hier al over.

Van der Leun wordt op 25 juni 2014 in de Haagse gemeenteraadsbijeenkomst bevraagd over het niet betrekken van de juridische context in het onderzoek. Van der Leun verklaart onder meer: „Het kijken naar objectieve rechtvaardiging hebben we niet puur juridisch gedaan. Dat is waar.“ [...] „Ik denk dat het voor zich spreekt dat we daarbij ook hebben gekeken of het binnen de bevoegdheden is. We hadden niet voor niks een jurist aan boord. Maar we vinden dat niet de centrale manier om deze discussie te voeren.“

Van der Leun claimt hier dus dat de juridische context van het politieoptreden wel degelijk is meegewogen in het onderzoek. Dit blijkt echter op geen enkele manier uit het Leidse rapport.

Hierin wordt zelfs expliciet gesteld dat situaties niet juridisch zijn getoetst en dat 'moet worden benadrukt dat niet is onderzocht op grond van welke bevoegdheden agenten precies hebben gehandeld en dat situaties niet juridisch zijn getoetst.' De bewering van Van der Leun dat er „een jurist aan boord” was, valt moeilijk te plaatsen. De twee studenten die in 2012 het veldwerk verrichtten, zijn (blijkens hun LinkedIn-account) namelijk geen jurist, maar criminoloog.

Van de opstellers van het rapport is alleen Van der Woude jurist, en hiermee dus 'aan boord'. Het is echter onduidelijk hoe zij de juridische context van het geobserveerde politieoptreden heeft kunnen beoordelen. Zij heeft zich namelijk pas eind 2013 (anderhalf jaar nadat het veldwerk werd uitgevoerd) kunnen buigen over de juridische context van de door de studenten geobserveerde staandhoudingen.

Van der Leun gaat in haar reactie van 23 augustus niet op het bovenstaande in. Wel stelt zij in haar reactie van 23 augustus dat “wij van mening zijn dat er geen jurist aan boord was”, en vervolgt met de mededeling dat Maartje van der Woude strafrechtjurist is.

Mijn klacht 7. Ook ten aanzien van de interviews met de politieagenten is veel onduidelijkheid te constateren. De gegevens zijn onduidelijk. Terwijl de agenten in grote meerderheid zeggen dat er etnisch wordt geprofileerd proberen de onderzoekers te stellen dat de agenten de vragen niet goed hebben begrepen. Dit roept nog meer vragen op over de methodologie, maar vooral over hoe in het onderzoek om is gesprongen met de data uit het veldwerk.

De commissie herformuleert mijn klacht als volgt:

Er zou sprake zijn van een jurist die de politiecontroles heeft beoordeeld, maar dit blijkt niet uit het rapport.

De klachten 5, 6 en 7 zijn sterk verweven. De commissie verschuift accenten dit ik niet heb aangegeven, mijn klachten zijn helder, de commissie had daar gewoon op in kunnen gaan.

Ik ben hier al bij klacht 5 en 6 op ingegaan. De behandeling van deze klacht maar ook de andere klacht roept de vraag op of de commissie wel serieus naar mijn klachten heeft gekeken.

De commissie gaat met geen woord in op mijn klacht en bij 5 en 6 heb ik zaken nader toegelicht en informatie bijgevoegd.

Opnieuw wil ik verwijzen naar de passage uit het rapport:

“Dat geldt ook voor de interviews met de jongvolwassenen. Sommige verhalen moeten ongetwijfeld met een korreltje zout genomen worden.” ... “Ook bij de interviews met politiefunctionarissen gaat het om percepties en om wat zij zeggen te doen; dat hoeft niet altijd overeen te komen met wat ze werkelijk vinden of doen.”

Ik heb geen idee wat dit voor de conclusies betekent.

Interviews met politieagenten

Het rapport gaat in op de percepties van politieagenten over het plaatsvinden van etnisch profileren. Wij beschouwen de wijze waarop in het rapport de interviews met politieagenten zijn geïnterpreteerd als niet-transparant en in strijd met het beginselen van controleerbaarheid, waarmee sprake is van een verwijtbare onzorgvuldigheid. In april 2016 schreven wij hierover:

De UvL beoogt ook de percepties van politieagenten over het plaatsvinden van etnisch profileren te onderzoeken. Hiertoe wordt als onderzoeksvraag gehanteerd: Welke opvattingen hebben politiefunctionarissen over etnisch profileren? De beantwoording van een stelling over het plaatsvinden van etnisch profileren door 33 Haagse agenten duidt erop dat de meesten van mening zijn dat etnisch profileren vaak plaatsvindt. In het rapport wordt de beantwoording van de stelling echter op een andere wijze geïnterpreteerd.

De twee studenten hebben interviews gehouden met 31 agenten (met wie tijdens de politiediensten is meegelopen), zes wijkagenten en twee diversiteitsdeskundigen. Aan 33 agenten (de bovengenoemde 31 agenten plus twee wijkagenten) werd de volgende stelling voorgelegd: 'Er wordt gezegd dat sommige politieagenten mensen van bepaalde etnische groepen staande houden omdat zij denken dat deze groepen eerder bepaalde vormen van criminaliteit plegen dan andere groepen.' Dit werd door 21 agenten beaamd. De vraag of men denkt dat dit veel voorkomt, werd door 10 agenten bevestigend beantwoord. Maar de vraag of men denkt dat dit niet veel voorkomt, werd door twee agenten bevestigend beantwoord.

De conclusie lijkt hier gerechtvaardigd dat de antwoorden aanleiding geven te veronderstellen dat etnisch profileren op een aanzienlijke schaal plaatsvindt. De UvL onderkent dit en stelt: 'Op het eerste gezicht lijken deze percepties in tegenspraak met de observaties, die weinig aanwijzingen voor etnisch profileren lieten zien.' Vervolgens geeft de UvL echter aan een andere interpretatie aan de antwoorden op de stelling te geven. 'Een blik op de toelichtingen bij deze vragen en andere relevante uitspraken van achttien agenten, zes wijkagenten en twee diversiteitsdeskundigen plaatst deze antwoorden in perspectief en maakt tevens duidelijk dat uit de toelichtingen relativering en nuance blijkt.'

De UvL-interpretatie van de antwoorden op de stelling is dus: de antwoorden van de 33 agenten vormen geen aanwijzing voor het plaatsvinden van etnisch profileren en het merendeel van de geïnterviewde agenten denkt niet dat etnisch profileren voorkomt. Het rapport bevat geen inzichtelijke onderbouwing van deze interpretatie. De 'blik op de toelichtingen bij deze vragen' maakt niet duidelijk om hoeveel toelichtingen het gaat. In het rapport worden weliswaar enige uitspraken van agenten geciteerd, maar er wordt niet aangegeven hoeveel uitspraken de interpretatie van de onderzoekers onderbouwen, en hoeveel dit niet doen. Er wordt naar andere relevante uitspraken van 18 agenten verwezen, hetgeen impliceert dat de interviews met de overige 15 agenten verder buiten beschouwing worden gelaten. Het is hiermee onduidelijk in hoeverre de betreffende uitspraken van de 18 agenten representatief zijn voor alle 33 geïnterviewden.

Van der Leun gaat in haar reactie van 23 augustus niet in op het hierboven gestelde en stelt alleen: "in het rapport is echter zo transparant mogelijk aangegeven dat agenten zelf vaak zeggen dat er etnisch wordt geprofileerd maar dat hun toelichtingen voorst niet voldoen aan de in het onderzoek centraal gestelde wetenschappelijke definitie van etnisch profileren."

Mijn klacht 8. Het lijkt erop dat de onderzoekers hun standpunt ten aanzien van etnisch profileren naar aanleiding van de scripties en het veldwerk van twee studenten hebben aangepast. Dit kan, als dit gebaseerd is op gedegen en

verifieerbaar onderzoek. Het feit dat de onderzoekers een nauwe relatie hebben met de subjecten (de politie) roept vragen op. Dit hoeft de uitkomsten niet te beïnvloeden, maar doordat er afspraken zijn gemaakt over de conclusies roept dit wel duidelijke integriteitsvragen op. Doordat zowel de scripties als het veldwerk niet openbaar zijn blijft onduidelijk wat de verdiepende analyse van onderzoekers inhoudt. Daarnaast roept deze verdiepende analyse zelf nog extra vragen op.

De commissie herformuleert mijn klacht als volgt:

Beklaagde heeft de gemeenteraad van Den Haag voorzien van onjuiste informatie.

Mijn klacht wordt door de commissie afgewezen. Ondertussen ben ik van mijn stoel afgevallen, hoe onafhankelijk is deze commissie?

Ik wil niet volledig zijn maar enkele belangrijke zaken.

- de onderzoekers hebben voor de samenleving verzwegen dat er afspraken zijn gemaakt met de Haagse politie en wat die afspraken inhouden. Eigenlijk weten we het nog steeds niet. Zijn het afspraken over de anonimiteit, afbreukrisico, discriminatie door agenten, formulering, vertrouwen wat dat ook moge inhouden, de vraagstelling, de conclusies oftewel het gehele onderzoek, het is onduidelijk.
- de onderzoekers hebben in eerste instantie verzwegen dat het onderzoek is gebaseerd op twee scripties. Doordat gemeenteraadsleden hier op wezen is dit bevestigd.
- de onderzoekers hebben nooit aangegeven dat het veldwerk voor het onderzoek al in 2012 was gedaan.
- de onderzoekers hebben verzwegen dat die scripties al afgerond waren toen het onderzoek werd opgestart. Dit is nog nooit expliciet bevestigd of ontkend.
- de onderzoekers hebben nooit aangegeven wat het aandeel van de scripties was in het onderzoek.
- de onderzoekers hebben nooit aangegeven waarom en wie het initiatief heeft genomen om de scripties op te schalen tot een nationaal onderzoek.

De commissie stelt dat de onderzoekers het onderzoek hebben gepresenteerd in Den Haag. Wat mij bevreemdt is dat de commissie vooral het verhaal van mevr. van der Leun volgt. Prima maar op zijn minst zou ik van een onafhankelijke commissie verwachten dat zij argumenten die ik aanhaal dan weerlegt. Het lijkt er eerder op dat de commissie het verhaal van de onderzoekers een op een overneemt, prima maar wees dan transparant en geef aan dat er geen onafhankelijkheid is.

Laat ik even terug gaan naar mijn klacht:

Mijn klacht 8. Het lijkt erop dat de onderzoekers hun standpunt ten aanzien van etnisch profileren naar aanleiding van de scripties en het veldwerk van twee studenten hebben aangepast. Dit kan, als dit gebaseerd is op gedegen en verifieerbaar onderzoek. Het feit dat de onderzoekers een nauwe relatie hebben met de subjecten (de politie) roept vragen op. Dit hoeft de uitkomsten niet te beïnvloeden, maar doordat er afspraken zijn gemaakt over de conclusies roept

dit wel duidelijke integriteitsvragen op. Doordat zowel de scripties als het veldwerk niet openbaar zijn blijft onduidelijk wat de verdiepende analyse van onderzoekers inhoudt. Daarnaast roept deze verdiepende analyse zelf nog extra vragen op.

Het is bevreemdend dat in het publieke debat de onderzoekers geen verantwoording willen afleggen, maar dat zij zich wel presenteren in een politieblad data vervolgens hen een prijs geeft voor het beste artikel over het onderzoek dat de basis vormt voor mijn klacht. Het feit dat de onderzoekers in het verleden erg kritisch waren over etnisch profileren door de politie en vervolgens rond dit onderzoek duidelijk de zijde van zeker de Haagse politie kozen roept voor mij vragen op. Welke invloed hebben zowel de afspraken, het lidmaatschap van de adviesraad, het convenant en de duidelijk innige relatie tussen de onderzoekers en de politie gespeeld bij zowel de start van het onderzoek als de afronding. Het kan dat je je mening aanpast op basis van onderzoek, goed onderzoek dan wel te verstaan, maar het is bevreemdend dat die verandering eigenlijk al plaats had voordat het onderzoek was afgerond. Zeker in de periode dat onderzoek voor de scripties, dus het onderzoek voor het rapport, en het schrijven van de scripties, hadden de onderzoekers duidelijk een andere mening over etnisch profileren.

Zorgvuldigheid in relaties met de maatschappij

Het principe van zorgvuldigheid houdt in dat onderzoekers eerlijk en openhartig zijn over hun onderzoek. Volgens de Gedragscode strekt het beginsel van zorgvuldigheid zich ook uit in relaties tot de maatschappij. Het optreden van Van der Leun in de periode 2013-2016 in strijd met het beginsel van zorgvuldigheid, juist ook in haar relaties met de maatschappij.

Het onderwerp etnisch profileren staat sinds 2013 nadrukkelijk in de publieke en politieke belangstelling. Er bestaat een grote maatschappelijke behoefte aan onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek naar etnisch profileren. In de Tweede Kamer en de Haagse gemeenteraad werd in oktober 2013 gevraagd om een onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek naar etnisch profileren. Gezien het gevoelige karakter van het onderwerp vraagt dit bij uitstek een zorgvuldige opstelling van wetenschappers. Dit behelst niet alleen de uitvoering van het wetenschappelijk onderzoek, maar ook de externe communicatie over het onderzoek en de bereidheid om publiekelijk toelichting te geven op het onderzoek wanneer hierover vragen ontstaan.

Van der Leun geeft sinds 2013 geen openheid van zaken over de totstandkoming van het rapport (onder meer de scripties, de afspraken en banden met de politie Haaglanden). Dit blijkt ondermeer bij haar optredens in de Haagse gemeenteraad in de periode 2013-2014 en haar optreden in mei-juni 2016 toen het rapport opnieuw in de publieke en politieke belangstelling kwam te staan.

Haagse gemeenteraad 2013-2014

Van der Leun informeert de Haagse gemeenteraad in 2013-2014 bij herhaling onvolledig en onjuist over de totstandkoming van het rapport. In april 2016 schreven wij hierover:

Net als Opstelten en Van Aartsen is professor Joanne Van der Leun van de UvL in haar publieke optredens niet transparant over de totstandkoming van het Leidse onderzoek. Op 4 december 2013 is Van der Leun aanwezig bij een vergadering van de Haagse gemeenteraad om een korte toelichting te geven op haar onderzoek. Van der Leun vertelt de gemeenteraad

dat zij het onderzoek 'samen met collega's' heeft uitgevoerd, en dat het gaat om 'grotendeels nog ongepubliceerd onderzoek.'

Zij vermeldt echter niet dat het onderzoek al anderhalf jaar geleden (in 2012) is uitgevoerd door twee studenten, dat zij zelf niet heeft deelgenomen aan het veldwerk, en dat het onderzoek berust op twee scripties. Tevens verzwijgt zij dat er vooraf afspraken zijn gemaakt met de politie Haaglanden om een mogelijk afbreukrisico te voorkomen vanwege de onwenselijkheid wanneer het onderzoek wijst op discriminatoir optreden door de Haagse politie. Van der Leun gaat tijdens deze gemeenteraadsvergadering nog niet uitgebreid inhoudelijk in op het onderzoek, maar loopt wel enigszins in op de conclusies door te zeggen: 'als onderzoeker heb ik etnisch profileren zeker niet ervaren als een structurele kwestie.' PvdE-gemeenteraadslid Van Doorn meldt tijdens deze vergadering dat hem ter ore is gekomen dat het onderzoek is verricht door een stagiaire dan wel student en vraagt aan Van Aartsen of dit waar is. Van der Leun heeft op dat moment de vergadering echter al verlaten en is niet in staat om zelf de vraag te beantwoorden. Van Aartsen zegt hierop de details van het Leidse onderzoek niet te kennen, wel noemt hij het 'een volstrekt onafhankelijk onderzoek.' Hij kondigt aan dat Van der Leun haar onderzoek in de Haagse gemeenteraad binnenkort uitgebreider zal komen toelichten.

Het is de bedoeling dat Van der Leun in de Haagse gemeenteraad op 6 februari 2014, tijdens een besloten commissievergadering van de commissie Bestuur, een nadere toelichting zal geven over het onderzoek. De PvdE-fractie maakt echter bezwaar tegen het besloten karakter van deze vergadering. De PvdE hecht sterk aan een openbare bespreking van het onderzoek, vanwege het maatschappelijke belang dat ermee gediend is. Hierop besluit de voorzitter van de commissie (VVD-raadslid Iris Michels-Spee) om de commissievergadering af te gelasten. Dit gebeurt zonder overleg met, en tegen de zin van, de overige raadsleden. Vervolgens vindt in de Haagse gemeenteraad tot juni 2014 geen communicatie meer plaats over het onderzoek.

Op 4 juni 2014 presenteert Van der Leun het onderzoek aan de Haagse gemeenteraad middels een powerpoint presentatie. Zij informeert de gemeenteraad hier wederom onvolledig over de totstandkoming en status van het Leidse onderzoek. Zij maakt wederom geen melding van de vooraf gemaakte afspraken met de politie Haaglanden. Zij meldt nu echter wel dat het veldwerk voor het onderzoek al in 2012 heeft plaatsgevonden, maar verzwijgt dat het door twee studenten is verricht ten behoeve van twee scripties.

Ook in haar onderzoeksrapport is de UvL niet transparant over de totstandkoming van het onderzoek. Het rapport laat onvermeld dat het onderzoek berust op twee masterscripties, maar geeft wel aan dat het veldwerk al in 2012 plaatsvond. Het rapport vermeldt: 'Twee junior onderzoekers [...] hebben in de periode maart tot en met juni 2012, gedurende vier maanden, in de werkgebieden van de drie politiebureaus data verzameld onder begeleiding van de overige auteurs van dit rapport.'

Van der Leun informeerde collega wetenschappers op 25 juni 2014 onvolledig over de totstandkoming van het rapport. (zie paragraaf 5) Het rapport stond in de hieropvolgende weken in de politieke en maatschappelijke belangstelling. Na de bijeenkomst was Van der Leun echter enige tijd niet bereikbaar voor de media voor het beantwoorden vragen over het rapport.

Juni 2016

In mei 2016 kwam het rapport wederom in de politieke en publieke belangstelling te staan naar aanleiding van het verschijnen van ons rapport 'Wetenschappers in dienst van de overheid'. In de Tweede Kamer en de Haagse gemeenteraad werden vragen gesteld over het rapport, onder meer over de verhouding tussen het rapport en de twee scripties, de gemaakte afspraken met de politie Haaglanden, en de beslissing om een openbaar rapport te schrijven. De beantwoording van deze

vragen door het Ministerie van Veiligheid & Justitie en het Haags gemeentebestuur geeft weinig duidelijkheid over de precieze gang van zaken.

De hernieuwde publieke en politieke belangstelling voor het rapport had voor Van der Leun aanleiding kunnen zijn om publiekelijk meer duidelijkheid te verschaffen en de in de samenleving en de politiek levende vragen bij het rapport te beantwoorden. Dit heeft zij echter nagelaten.

Zo antwoordt zij in een interview met Mare Online op de vraag *“U zegt niet meer te willen discussiëren over details, maar is het niet heel normaal dat wetenschappers kritiek krijgen op hun onderzoeksmethode en daarover met anderen in discussie gaan?”* antwoordt Van der Leun: *‘In het rapport kan iedereen lezen hoe het onderzoek methodologisch in elkaar steekt en waarmee we rekening moesten houden’* (Mare Online, 12 mei 2016).

Van der Leun verwijst naar de methodologie van het rapport in antwoord op vragen over het onderzoek. Ook in haar reactie van 23 augustus 2013 op ons klaagschrift verwijst zij regelmatig naar de methodologie van het rapport. Het moge inmiddels echter duidelijk zijn dat een aantal vragen over het rapport niet door een verwijzing naar de methodologie beantwoord worden en een opener en openhartiger opstelling (conform het beginsel van zorgvuldigheid) van Van der Leun behoeven.

Goed nog een laatste opmerking.

De vijandigheid van de Universiteit van Leiden verbaast mij ten zeerste. Informatieverzoeken worden behandeld alsof we hier te maken hebben met staatsgeheimen, de klachten commissie werpt eigenlijk vooral barricades op en op vragen van onze jurist wordt de hoorn op de haak gegooid. Voor mij geeft dit niet de indruk van een bestuursorgaan dat serieus omgaat met haar taak en tevens de integriteit van haar instituut hoog in het vaandel heeft staan. Het is dat ik en Buro Jansen & Janssen al heel veel gewend zijn op het terrein van een onbeschofte overheid en bestuursorganen dat mij het niet verbaast, maar gewone burgers zullen door dit handelen van de Universiteit van Leiden totaal worden afgepoeierd. Dat geeft te denken zeker voor een onderwijs instelling.

Al eerder bijgevoegde informele melding (28 april 2016 zelfde als formele klacht van 31 mei 2016), formele klacht (31 mei 2016), aanvulling op de klacht (13 juli 2016) en reactie op verweerschrift mevr. van der Leun (12 oktober 2016).

Als ondersteunend materiaal zijn de volgende bijgeleverd de volgende stukken:

- Wetenschappers in dienst van de overheid, Het onderzoek van de Universiteit van Leiden naar etnisch profileren in Den Haag: een reconstructie (april 2016)

<http://www.burojansen.nl/observant/wetenschappers-in-dienst-van-de-overheid/>

- Wetenschappers in dienst van de overheid (kort), een korte samenvatting van het bovenstaande onderzoek.

<http://www.burojansen.nl/observant/wetenschappers-in-dienst-van-de-overheid-kort/>

- Antwoorden Burgemeester en Minister scheppen meer onduidelijkheid over etnisch profileren onderzoek Leiden (juni 2016)

<http://www.burojansen.nl/etnisch-profileren/antwoorden-burgemeester-en-minister-scheppen-meer-onduidelijkheid-over-etnisch-profileren-onderzoek-leiden/>

- Professoren als spreekbuis van de politie; De Universiteit van Leiden en etnisch profileren (april 2016)
<http://www.burojansen.nl/observant/professoren-als-spreekbuis-van-de-politie/>
- Professoren als spreekbuis van de politie (kort), een korte samenvatting van het bovenstaande onderzoek.
<http://www.burojansen.nl/observant/professoren-als-spreekbuis-van-de-politie-kort/>
- In vogelvlucht, Wetenschappelijk onderzoek naar politiediscriminatie, een kort overzicht van het onderzoek de afgelopen jaren.
<http://www.burojansen.nl/observant/wetenschappelijk-onderzoek-naar-politiediscriminatie/>

Gaarne ontvang ik een bewijs van ontvangst.
Ik zie af van een hoorzitting.

Met vriendelijke groeten

Buro Jansen & Janssen
Postbus 10591
1001 EN Amsterdam
info@burojansen.nl
0206123202
0634339533